

УДК 330.101.541

І. Ю. Мельников,

здобувач, Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УМОВАХ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

У статті розглянуто основні проблеми державного регулювання фінансового ринку в умовах макроекономічної нестабільності та окреслено основні заходи щодо їх розв'язання.

The article discusses the basic problems of government regulation of financial markets in terms of macroeconomic instability and outlines key actions to solve them.

Ключові слова: банки, банківська система, держава, криза, економіка, нестабільність, регулювання, реформи, фінансові послуги, фінансовий ринок.

ВСТУП

В умовах макроекономічної нестабільності досить важливою передумовою для зростання, розвитку і стабільності економіки є ефективне державне регулювання фінансового ринку.

Варто зазначити, що на сьогоднішній день державний нагляд та контроль за фінансовим ринком стикається з великою кількістю проблем. У першу чергу, ці проблеми стосуються сучасного законодавства, що потребує перегляду норм та методів управління фінансовим ринком та економічної кризи.

СТУПІНЬ ВИВЧЕНОСТІ ПРОБЛЕМИ

Проблемам державного регулювання фінансового ринку в умовах макроекономічної нестабільності присвячено велику низку праць відомих вчених, таких як Дж.М. Кейнс, Х.Ф. Мінські, М.Д. Кондратьєв, Л. Ларуша, М. Хазіна та ін. Проте не розглянуто завдання щодо подолання негативних явищ на фінансовому ринку, які виникають в умовах нестабільності.

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

Метою статті є аналіз процесу державного регулювання фінансового ринку в умовах макроекономічної нестабільності.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною базою дослідження стало комплексне застосування філософських, загальнонаукових методів, аналізу і синтезу та порівняння.

РЕЗУЛЬТАТИ

В умовах макроекономічної нестабільності держава потребує перегляду правил регулювання та діяльності фінансового ринку, адже система державного регулювання фінансового ринку має забезпечувати, в першу чергу, стабільне інвестиційне середовище та захист інтересів споживачів фінансових послуг.

Необхідно наголосити, що фінансовий ринок — це складова сфера фінансової системи в умовах ринкової економіки, сукупність обмінно-перерозподільних відносин, що пов'язані із процесом купівлі та продажу фінансових ресурсів, які необхідні для здійснення виробничої та фінансової діяльності.

Як і будь-яка складова економіки, фінансовий ринок потребує відповідного державного регулювання.

У свою чергу, можна виділити наступні основні форми державного регулювання фінансового ринку:

— нормативна форма, а саме — прийняття та затвердження законодавчих актів щодо питань діяльності учасників ринку, регулювання випуску цінних паперів, створення ефективною системи захисту прав інвесторів та контроль за дотриманням цих прав емітентами;

— ліцензування та спеціальна реєстрація, зокрема видача ліцензій на здійснення професійної діяльності на ринку цінних паперів, забезпечення контролю за даним видом діяльності, заборона та зупинення за необхідності

на певний термін (як правило, до одного року) професійної діяльності на фінансовому ринку;

— державний контроль за діяльністю учасників ринку, а саме — перевірка достовірної інформації, що надається особами, які здійснюють професійну діяльність на фінансовому ринку, контроль за дотриманням антимонопольного законодавства і т.д.

При цьому основними завданнями Державної комісії з цінних паперів фондового ринку є:

— формування ефективної державної політики щодо розвитку фінансового ринку;

— групування усіх дій державних органів, щодо питань у сфері функціонування в Україні ринку цінних паперів;

— впровадження ефективного контролю та державного регулювання в сфері випуску цінних паперів;

— обов'язкове впровадження санкцій у межах своїх повноважень та сприяння розвитку ринку цінних паперів;

— розроблення пропозицій щодо вдосконалення законодавства України.

Окрім того, варто зазначити, що окремий сегмент фінансового ринку регулює Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг.

Необхідно наголосити, що Українське законодавство недосконале і з кожним днем виникають певні проблеми, які потребують прийняття ефективного рішення.

Так, наприклад, в Україні все більше розвиваються такі галузі, як страхування, недержавні пенсійні фонди, інвестиційні фонди. Проте в даній сфері досить багато невирішених питань, що можна пояснити становленням ринку. Як приклад можна навести проблеми добровільного страхування пенсій, що пропонують недержавні пенсійні фонди та страхові компанії.

Звертаючи увагу на страхування, варто зазначити, що дана сфера на сьогоднішній день потребує підвищення довіри та забезпечення прозорості щодо своїх зобов'язань.

Варто підкреслити, що для підвищення рівня попиту на послуги недержавних пенсійних фондів необхідно забезпечити на законодавчому рівні підтримку недержавної пенсійної системи, а також прозорість інформації щодо роботи її учасників.

У свою чергу, для підтримання довіри до кредитних спілок на законодавчому рівні необхідно забезпечити компенсацію втрат громадян при неплатоспроможності кредитної спілки, а для забезпечення стабільної фінансової стій-

кості фінансових компаній, — на законодавчому рівні підвищити нормативи показників, що характеризують фінансовий стан, і встановити вимоги стосовно оприлюднення їх фінансової звітності.

Також варто підкреслити, що виникають труднощі і в процесі регулювання діяльності інвестиційних фондів, що займаються будівництвом житла. Проте даним проблемам має приділятися більше уваги та їх треба вирішувати з врахуванням зарубіжного досвіду.

Звертаючи особливу увагу на ситуацію макроекономічної нестабільності в країні, варто зазначити, що основними причинами, які значно впливають на українську економіку, є великий дефіцит, зовнішній борг та слабкий розвиток банківського сектора.

Так, для покращення своїх позицій Україна повинна [6]:

1) уважно контролювати розміри зовнішнього боргу приватного сектора, а також його терміни погашення;

2) укласти ефективний перелік дій щодо подолання кризи, а саме:

— документ, який буде свідчити про межі відповідальності щодо заходів із врегулювання макроекономічної нестабільності;

— документ, в якому будуть викладені основні питання, що стосуються координації, обміну інформацією та можливостей фінансування при необхідній ситуації;

3) впровадити заходи щодо виходу з кризи, а саме:

— створити спрощені вимоги до норм резервного капіталу банків та впровадити відмову від примусових заходів відносно боржників;

— зобов'язати банки розробили план екстреного фінансування, в якому необхідно визначити можливості використання різних джерел фінансування і сформулювати надзвичайні заходи зі швидкого забезпечення такого фінансування;

— систематизувати можливі шляхи виходу з банківської кризи та створити державні компанії, що будуть займатися поверненням активів для здійснення операцій купівлі та розв'язання проблем, що виникатимуть в цей час;

— розробити ефективну програму економічних реформ для поліпшення інвестиційного клімату в Україні і відновити його зростання.

У свою чергу, особливу увагу необхідно звернути на необхідність створення умов вдосконалення фінансового законодавства та впровадження ефективних реформ, з метою вдосконалення державного регулювання фінансів,

що мають відповідати міжнародним стандартам.

На нашу думку, найефективнішими заходами в сфері стабілізації функціонування фінансового ринку є:

— боротьба із корупцією та її подолання на всіх рівнях влади як в органах державного управління, так і поза ними;

— контроль на фінансовому ринку, за присутністю таких властивостей, як відкритість, справедливість і необоротність;

— досягнення домовленості між усіма ланками фінансової та податкової системи;

— сприяння розвитку процесу приватизації державними органами, що в кінцевому результаті призведе до збільшення обсягів надходжень до бюджету;

— розробка ефективної монетарної політики, яка навіть в умовах макроекономічної нестабільності не призведе до великого збільшення грошової маси, що, в свою чергу, зможе привести до уникнення обвалу курсу гривні;

— встановлення строгого контролю та нагляду за фінансовою системою країни з метою попередження неплатоспроможності системно важливих банків;

— визначення в державному бюджеті на наступний рік такого рівня соціальних гарантій, який не буде перевищувати рівень інфляції;

— забезпечення спрямування залучених й запозичених коштів на розвиток малого й середнього підприємництва, а не на поточне споживання.

Отже, процес ефективного державного управління фінансового ринку в умовах макроекономічної нестабільності на сьогоднішній день потребує впровадження ряду невідкладних кроків, а також ухвалення стратегічно важливих рішень, які призведуть до забезпечення стабільності фінансового сектора економіки України в майбутньому. В свою чергу, здійснення цієї політики вимагає скоординованої роботи всіх гілок влади, що можливо лише в умовах стабільнішої політичної ситуації.

ВИСНОВКИ

Узагальнюючи вищевикладене, можна зробити наступні висновки. Фінансовий ринок — важлива сфера фінансової системи, яка потребує ефективного державного регулювання, постійного контролю та відповідної уваги з боку держави.

Враховуючи те, що сучасна економічна ситуація в країні є досить нестабільною, фінансовий ринок, як і будь-яка ланка фінансової системи, потребує впровадження відповідних

заходів з боку держави, а саме: вдосконалення законодавства та наближення його до міжнародних стандартів, налагодження системи ефективного державного управління. Адже саме комплексне застосування тих чи інших заходів зможе призвести до стабільності економічної ситуації в країні.

Наукова новизна пояснюється тим, що у статті було зроблена спроба визначити основні пріоритети розвитку державного регулювання фінансового ринку в умовах макроекономічної нестабільності.

Теоретична і практична значущість результатів полягає в тому, що фінансовий ринок потребує постійно антикризового моніторингу — як превентивного, так і під час кризи. В свою чергу, впровадження певних попереджувальних заходів, з метою усунення вразливих місць фінансової кризи може призвести до уникнення небажаних наслідків, а реформування законодавчої бази — наблизити державне регулювання фінансового ринку до міжнародних стандартів.

Література:

1. Закон України "Про першочергові заходи щодо запобігання негативним наслідкам фінансової кризи та про внесення змін до деяких законодавчих актів України" № 639-VI від 31.10.2008 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua/>
2. Войтенко О.М. Нові виклики для державного регулювання ринку фінансових послуг України в умовах глобальної нестабільності // Наука й економіка. — 2011. — № 1 (21). — С.10—18
3. Дорошенко І.В. Теоретико-методологічні основи концепції розвитку фінансових ринків в умовах ринкової кризи // Фінанси України. — 2009. — № 3. — С. 77—89.
4. Корнєєв В. Криза на фінансових ринках: перші підсумки та прогнози // Фінансовий ринок України. — 2009. — № 2 (64). — С. 5—8.
5. Луцишин З., Луцишин О. Тенденції світового фінансового ринку, економічна криза та інтеграційний курс України // Фінансовий ринок України. — 2008. — № 11 (61). — С. 6—11.
6. Перегінська С.В. Криза на фінансових ринках: перші підсумки та заходи щодо подолання [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://nauka.zinet.info/5/pereginska.php>
7. Стукало Н. Державне антикризове регулювання банківського сектору: досвід ЄС та України // Вісник НБУ. — 2010. — № 7. — С. 21. *Стаття надійшла до редакції 17.09.2012 р.*